

Гладков К.Ю., аспірант спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування Науковий керівник: Бородін Є.І., д.і.н., професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування

(Навчально-науковий інститут державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні виклики та тенденції зумовлюють певні зміни в суспільстві. Разом з цим встановлюються нові вимоги до виховання підростаючого покоління на кращих здобутках науково-технічного та соціокультурного прогресу, які повинні відповідати актуальним запитам суспільства та умовам ринку праці. Освіта відіграє провідну роль у всебічному розвитку особистості та формуванні ціннісних орієнтирів дітей і молоді. В умовах посилення ролі неформальної освіти, нагальним постає питання забезпечення функціонування осередків змістовного дозвілля, які б доповнювали та закріплювали наявні знання здобувачів освіти, сприяли формуванню нових навичок і вмій, а також здійснювали підтримку творчо та інтелектуально обдарованих дітей. Відповідно, заклади освіти мають пристосовуватись до актуальних потреб здобувачів освіти, зокрема здійснювати освітній процес та виховну, спрямовану на підготовку дітей до самостійного життя, формування відповідальності, здійснення професійної діяльності на основі сучасних тенденцій, таких як розвиток цифрової компетенції, критичного мислення, креативності, толерантне ставлення до інших, громадянське та національно-патріотичне виховання, управління відходами тощо.

В Україні діє розгалужена мережа закладів позашкільної освіти, основним завданням яких є, зокрема, створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку здобувачів освіти та виховання громадянина на загальних цінностях, характерних для демократичного суспільства. Чинним законодавством визначено, що позашкільна освіта може здобуватися одночасно із здобуттям дошкільної, повної загальної середньої та професійної освіти [1, 2]. В таких умовах, заклади дошкільної освіти можуть інтегрувати у свою діяльність елементи системи позашкільної освіти за релевантними напрямками, що дозволить модернізувати існуючі форми освітнього процесу та виховної роботи.

Основна мета полягає у використанні бази закладів позашкільної освіти та залученні відповідних педагогічних працівників до здійснення освітнього і виховного процесу в закладах дошкільної освіти. Можливими формами такої взаємодії можуть бути проведення конкурсів, змагань за напрямками позашкільної освіти серед вихованців закладів дошкільної освіти, екскурсійна діяльність, інтегровані практичні заняття, спільні проекти, програми тощо. Такий підхід дозволить забезпечити змістовне дозвілля за інтересами для вихованців як молодшого, так і старшого дошкільного віку, та сприяти виявленню нахилів дітей у більш ранньому віці з метою їх розвитку у подальшому. Так, активізація участі дітей дошкільного віку в масових заходах за напрямками позашкільної освіти сприятиме формуванню в них навичок конкурентоспроможності, командної роботи, готовності приймати виклики, здійснювати роботу над помилками, що дозволить їм більш впевненіше підходити до нових завдань, сприятиме самовдосконалюватися.

В системі позашкільної освіти є профільні заклади, які мають достатній кадровий потенціал та спроможність здійснювати якісну підготовку за інноваційними та актуальними напрямками, зокрема науково-технічним. Так, залучення дітей старшого дошкільного віку до опанування найпростіших механізмів та логічних схем сприятиме популяризації науково-технічної творчості та науки в цілому. Для дітей молодшого

дошкільного віку доцільно організувати роботу за художньо-естетичним, еколого-натуралістичним або військово-патріотичним напрямками, які є більш доступними для сприйняття та спрямовані на формування загальних цінностей, знань, вмінь та навичок.

За результатами такої роботи педагогічні працівники зможуть здійснювати моніторинг нахилів та інтересів дітей до того чи іншого предмету чи сфери. Відповідно, надавати батькам здобувачів освіти доступну інформацію та поради щодо здібностей та талантів дітей, а також проблемних моментів, над яким необхідно додатково попрацювати для підготовки до здобуття загальної середньої освіти.

Окрім цього, спостерігається можливість у розширенні контингенту вихованців у закладах позашкільної освіти шляхом додаткового охоплення дітей дошкільного віку. Так, переважна частина здобувачів позашкільної освіти відвідують заклади позашкільної освіти у другій половині дня після формальних занять. Відповідно, враховуючи режим роботи та розклад дня закладів дошкільної освіти, можливо організувати роботу в спеціальних групах на базі закладу дошкільної освіти із виїздом відповідних педагогічних працівників, або на базі закладів позашкільної освіти, якщо він є територіально наближеним і наявна можливість здійснення централізованого підвозу дітей. Особливо актуальним такий підхід є в сільській/селищній місцевості, де спостерігаються проблеми доступності дошкільної освіти. За даними Державної служби статистики України, у 2022 році середній показник охоплення дітей дошкільною освітою в сільській місцевості становив 35% [4]. У таких умовах, за наявності закладу позашкільної освіти в територіальній громаді, його можливо пристосувати для виконання функцій дошкільної освіти, забезпечивши змістовне дозвілля дітей на період їх перебування протягом робочого дня. Проте, зазвичай, доступ до позашкільної освіти в такій місцевості також є обмеженим, про що свідчить статистика. За даними Міністерства освіти і науки України, станом на 2023 рік, тільки 118 закладів позашкільної освіти знаходились у сільській місцевості, що становить 8,7% від їх загальної кількості в Україні [3]. Враховуючи вищезазначене, з метою забезпечення доступності дошкільної та позашкільної освіти, їх функції можливо поєднувати в одній установі або забезпечувати на базі закладів загальної середньої освіти, мережа яких є більш доступною та розвиненою.

Роль органів державної влади і місцевого самоврядування полягає у здійсненні аналізу поточної ситуації на певній адміністративній території та визначенні перспективних напрямів взаємодії закладів дошкільної та позашкільної освіти за умови виявлення проблем у доступі до дошкільної освіти або якості надання відповідних послуг. Окрім цього, вони мають сприяти створенню сприятливого середовища для співпраці між різними закладами освіти з метою консолідації ресурсів та можливостей один одного, поважаючи їх автономію. Варто зазначити, що залучення педагогічних працівників закладів позашкільної освіти до здійснення виховної роботи в закладах дошкільної освіти за напрямками позашкільної освіти передбачає додаткове педагогічне навантаження. Відповідно, засновники та органи управління у сфері освіти мають вживати заходи щодо формування оптимальної чисельності штату педагогічних працівників та заохочення такої діяльності.

Отже, інтеграція системи позашкільної освіти у процес виховання дітей дошкільного віку є перспективним напрямом діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Така взаємодія дозволить актуалізувати зміст освіти до потреб сучасності та підготувати дітей до здобуття загальної середньої та професійної, вищої освіти в подальшому, розкривши їх нахили; створити умови для реалізації власного потенціалу.

Перелік посилань:

1. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення:

17.11.2023).

2. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III : станом на 22 трав. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 17.11.2023).

3. Міністерство освіти і науки України – Статистичні дані. Головна | Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/statistichni-danni> (дата звернення: 17.11.2023).

4. Дошкільна освіта в Україні. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2023).